

Biskop Tor Singsaas

Visitaforedrag

Frosta og Åsen menigheter, Sør-Innherad prosti

15.05. 2011

Det har vært noen vidunderlige vakre dager her i Åsen og på Frosta.

Det er et privilegium å være biskop i Nidaros. Tenk å våkne opp på Klostergården ute på

Tautra en tidlig, tidlig morgen. Klar luft. Noen gråspurv som skravler utenfor vinduet.

Det er nok de som vekket meg. Løvsangeren, den lille tassen er og like nærheten. Gjør også så godt den kan. Synger om igjen og om igjen den samme strofen. Ei linerle vipper med stjerten. Ei humle strever for å komme seg ut, har forvillet seg inn på rommet mitt i løpet av natta. Dunker mot vinduet. Prøver på nytt og på nytt. Jeg hjelper henne varsomt ut. Høy himmel. Enda lav morgensol. Svala alt travel med å bygge reiret sitt. Lynraske vingeslag. Piler omkring. Tre ender forfølger hverandre i kraftige stup. Tjelden drar opp sin tryllesang ute mot fjorden et sted. Utenfor på enga, de to hestene jeg hilste på i går kveld. Den ene ligger enda på morgenen. Den andre står urørlig med løftet bakfot og ser, og ser ut over sjøen.

Speilblank fjord. Leksvika,- på andre sida. Bygda oppleves så nært, at det er nesten bare å slenge ut foten, - så er du på andre sida. Rart som lyset kan få en til å se på annet vis?

Må ut i dette underet. Kjenne lukt fra jord og nyutsprunget løv.

Hvitveisen er endelig her, tett i tett med kronblad mot kronblad, hvit i hvitt, - det er som om ikke all snøen er smelta enda.

Så begynner kirkeklokkene på klosteret å slå. Tidebønn. Alt den andre tidebønnen for nonnene. Før solen steg opp, sang de den første. De har alt båret meg og oss fram for

Herren i bønn. Alt synger for Herren denne morgenen. Jeg fornemmer Gud bak alt det skapte. Vi er mange som istemmer takk til Skaperen akkurat nå. Hvor uendelig glad må ikke Han være i alt det vakre og skjønne, Han som har skapt alt dette vidunderlige? Vår Skaper og Far har gitt oss livet, og Han elsker sin skapning gjennom alt.

For meg ble det en kollektiv lovprisning av Gud denne morgenen. Alle synger vi for ham. Jeg ga meg lov til å lese og se Gud inn i alt. Jeg var ett sammen med mine medskapninger denne morgenen; med linerla og småspurven, tjelden, endene, hvitveisen, humla, hestene, svala. Og nonnene. Mange, mange i felles lovprisning. Sammen skapte vi et stort kor. Og vår keltiske søster og bror påminner oss dette i det vi går ut i dagen. For kelterne er vel de av oss som mest frimodig gir seg lov til å lese og synge Gud inn i den daglige tilværelse. De sier: Når en fremmed kommer til ditt hus, begynner lerka å synge sitt budskap. Og den synger; *Ofte, ofte, ofte kommer Kristus som en fremmed til deg.* Kristus leses og ses inn i alt omkring. Kristi skygge fornemmes ved siden av mitt medmenneske. Kristus kommer sammen med den fremmede jeg møter i dag. Men og sammen med min venn og mine kjære. Også sammen med den jeg ikke så lett vender mitt ansikt imot i vennlighet.

Skapningen lovpriser kollektivt sin Skaper.

Vi har disse dagene samtalt om den kollektive tro vi møter så ofte her i Trøndelag. Slik også i Åsen og på Frosta. Menneskene kommer til kirka sammen med de andre en hører til. En er et individ i et kollektiv, - i et troskollektiv. Hvordan skal vi fortolke, vurdere og forholde oss til dette? Er det greit å ikke tre ut av kollektivet som individ? Vi kommer til kirka sammen med de vi mener oss å høre sammen med, slekt, venner, andre med 4-

åringer, 11- åringer, - som konfirmantforeldre. Vi kommer fordi vi har en grunn til å komme. Men vi kommer, fordi det er viktig for oss å være her. Hvis ikke kirka betydde noe, så brydde vi oss ikke om å komme hit!

Den friheten har de fleste i dag. De bestemmer selv hvor de vil være og hva de vil bruke tida si på.

Videre; er det greit at det er først når hun eller han går fram til nattverd, så følger de andre også med? Ellers blir de sittende. Jeg synes det er svært viktig å tenke igjennom hva dette betyr. For i vår kirke er det underkjent å være en troende i denne form for kollektiv trosutøvelse. Det har lavere status. Idealet er at du skal bryte ut av dette troskollektivet og stå fram som individ. Du skal stå i ditt eget dersom det skal være troverdig.

Men hvordan er det ellers i samfunnet? Hvor individuelle er vi der i våre valg? Er vi ikke også der individer i et kollektiv? Vi gjør det samme, deltar i de samme lagene, mener det samme, slutter oss til fellesskap på ulikt vis. De færreste av oss står alene. Vi tilhører et kollektiv. Selvsagt forholder vi oss på likt vis når vi er i kirka.

Derfor utfordres vi til å reflektere mye dypere i forhold til de forskjellige troskollektiv vi ofte møter i den trønderske folkekirkeligheten. Hvilket innhold har troen i de forskjellige kollektiv? Hva gjør at så mange i Trøndelag er så sterkt knyttet til kirkehuset sitt og til kirkegården? Hvordan er denne tilknytningen forbundet med Kristus-tro?

Dere hører at jeg nesten bare stiller spørsmål, og har ingen klare svar. Jeg tror vi må arbeide langt mer med disse spørsmålene, for her ligger mye kunnskap gjemt om trøndersk folkekirkelighet, og som er bærer av legitim tro på Kristus. For dette er underkjent og underkommunisert. Vi bruker store krefter på å få den enkelte til å bryte ut

av sitt troskollektiv som enkelindivid. Med den følge at en blir stående ekstra sårbar og alene. Vi utfordres derimot til å møte den enkelte innenfor det troskollektiv en mener seg å høre til.

I det trosopplæringsarbeid vi har satt i gang, vil disse strategiske overveielserne være særdeles viktig, også i forhold til å skape en troverdig og levende diakoni i våre menigheter.

Disse innledende refleksjonene før vi virkelig går inn og deler hva vi har sett, hørt, følt og fått vite under visitasjonen i Åsen og på Frosta.

Det har vært flotte dager breddfulle av inntrykk.

Rapporter, beretninger

Det er vel 10 år siden siste visitas som var i november 2000, og en del er endret siden den gang.

Menighetene har, ved soknepresten, laget en beretning om menighetsforholdene i de to menighetene. Den er innholdsrik og strukturert. Den vil være et nyttig arbeidsdokument for menighetsrådene også i fortsettelsen. Bruk den på møtene framover til videre samtale og refleksjon!

I denne beretningen har menighetsrådene selv formulert fem positive moment og fem utfordringer for hver av de to menighetene. Jeg vil her kommentere noe av det som trekkes fram.

Visitaforedraget vil bare ta noen utvalgte tema. For helhetens skyld viser vi til visitasprotokollen som prost og bispedømmerådets rådgiver vil gjennomgå med menighetsråd og ansatte i etterkant.

Sang-og musikk

Mye er likt i de to menighetene, og som første punkt blant det positive trekkes det fram at på Frosta har de "et rikt og variert sang- og musikkliv som er velkommen i kirka", og i Åsen: "Et rikt sang- og musikkliv som kommer menigheten til gode". Mange deltar gjennom den mangfoldige sang- og musikkvirksomheten som utfolder seg.

Musikken har stor egenverdig. Kantorene forvalter dette "usynlige sakrament". Hvor ofte har vi ikke merket at Gud har kommet nært til oss gjennom kunsten og musikken. Og derfor er det gledelig å se hvor sterkt dette er vektlagt i disse to menighetene.

Trosopplæring

Vi er imponert over at dere har 50% oppslutning på trosopplæringstiltakene på Frosta og i Åsen. Ja, her i bygdene er det er "uvanlig" hvis en ikke er med på babysang i menigheten. Det var spennede å få være med på babysanggudstjeneste. Det var første gang, nå under visitasen, at dere gjorde det på denne måten. Dette kan godt gjentas!

Hva med å ha babysang i kirkerommet – noen ganger? Kirkerommet selv forteller og forkynner på unikt vis, og gir således mye "gratis" i trosopplæringa.

Dere har en grundig og gjennomtenkt trosopplæringsplan som skal finpusses i løpet av året før godkjenning av biskopen. Dere møter barna på alle aldertrinn. I planen har dere vært konkrete på hvilke bibelfortellinger dere vil ha med i de ulike tiltakene. Vi skal gi

barn og unge et møte med den levende Jesus Kristus, og det gjør vi ved å åpne opp for bibelfortellingene.

Gudstjenester

Gudstjenestereformen som innledes 1. søndag i advent 2011 er en gylden anledning å starte et arbeid med endring av gudstjenesteformene, som menighetene selv ser et behov for.

Trosopplæring og gudstjeneste hører sammen. Vi vet at dere har maktet å nyskape og etablere involvering når det gjelder gudstjenesten gjennom trosopplæringstiltakene. Flere av tiltakene i trosopplæringa har en gudstjeneste som start- eller sluttsamling der foreldre og andre som står barna nær inviteres. Det senker terskelen for å komme på gudstjeneste.

Dette vil kunne utvikles videre med den nye gudstjenestereformen. En vil kunne engasjere de som alt er med i planlegging og deltakelse på enda flere plan.

For begge menighetene gjelder det at kirka har en naturlig plass i lokalsamfunnene og at det er en positiv holdning til kirka og god oppslutning om de spesielle gudstjenestene.

Samtidig ser en at gudstjenestebesøket blir merkbart lavere ved gudstjenestene som ikke er målgrupperelatert. Dere melder at det er en utfordring at kjernemenigheten er minkende på Frosta.

Vi hadde en viktig samtale med menighetsrådene om nattverd. Nattverden er et sentralt samlingspunkt når vi feirer gudstjeneste sammen. Vi aner en "nattverdvekkelse" i flere menigheter i Nidaros.

Diakoni

Vi har sett mye godt, diakonalt arbeid i praksis. Det er en god turnus med sangstund og andakter både på Frostatun og Åsen helsetun. På Frostatun er det hyggestund annenhver onsdag. På Åsen helsetun er det hele 20 frivillige som går i "turnus", 4 hver uke, og hjelper med kveldsmatserveringa på faste dager i uka. Denne omsorgen gir trivsel og samhörighet, og dere har sett verdien av å være flere om denne oppgaven. Det er klokt. For det har stor bærekraft å stå i tjenestefellesskap med andre. Nettopp i dette forhold ligger mye av hemmligheten gjemt innenfor kirkas diakonale oppdrag. Vi er imponert over dere frivillige som stiller opp med bakst og hjelpende hender.

Diakonene har en nøkkelrolle i å organisere alle de frivillige og de har også vært med å lage gode og grundige planer for diakoni i menighetene. Planen til Frosta menighet er allerede godkjent av menighetsrådet, Åsen menighets diakoniplan venter på endelig godkjenning. Begge planene har Jesu ord fra Luk 18, 41 som sentrale overskrifter. "Hva vil du jeg skal gjøre for deg?" Denne lyttende, tjenende holdningen preger arbeidet blant eldre, syke og sørgende. Sorgsamtaler, sorgbesøk og sorggrupper er godt innarbeidet i planen, og vi vet at dette også er noe som fungerer i praksis. I tillegg er det gledelig at diakonene også har funnet plass for å delta i trosopplæringa, for eksempel i baby- og småbarnsang. Her gjør diakonene en flott innsats, sammen med frivillige – i Åsen er det faste medarbeidere fra Sanitetsforeninga som står for kaffeserveringa etter sangstunda. Det er godt diakonalt arbeid å bidra til at småbarnsfamiliene kan bygge nettverk, samtidig som det er god trosopplæring å la barna få et møte med kirka så tidlig som mulig. Mange eldre ønsker en samtale med prest eller diakon. I samtale med noen av de ansatte på Åsen helsetun kom det fram at den gamle ordningen med "prestebok" kan trekkes

fram igjen, dvs ei bok der ansatte kan notere beboeres ønske om en samtale med prest eller diakon.

Båreandakter er godt innarbeidet på Frosta, en vil forsøke å få åpning for noe lignende i Åsen.

Samarbeid med barnehager og skoler

Barnehagene kommer til kirka. De blir kjent med høytidene og lokalsamfunnets kirke. Vi møtte barn fra Åsen, Bruse og Mossingan barnehager i kirka. Vi sang bursdagssang for en som fylte 6, og de lurte på hvor gammel jeg var? En mente jeg var 90. Så det er på tide å gi seg?

Skole-kirke-samarbeidet er planmessig og godt forankret i skolens planer. Det er klokt å satse på det allmenne, ta hensyn til skolens nye RLE-fag og samtidig være bevisst på at kirka har mye å bidra med. Lærerne er takknemlige for samarbeidet, og elevene gleder seg til at sokneprest Gustav kommer. Det er imponerende at dere har tiltak så å si for hvert klassetrinn. Planen for skole-kirke-samarbeidet bør, slik det delvis gjøres nå, gjennomgås med jevne mellomrom med skolens ledelse.

Vi hadde møte med lærerne ved Frosta og Åsen skole. Samtalen dreide seg om grenser i eget liv og i barnas liv, om betydningen av trygge og forutsigbare relasjoner for barnas utvikling.

Aktiviteter blant barn og unge

En særdeles viktig utfordring for menigheter med en høy aktivitet, er å konsolidere og fordype det en alt har av tiltak, framfor å skape nye som fordrer ytterligere nye ressurser.

Det er en utfordring å ta vare på det arbeidet som er gjort gjennom flere år blant barn og unge, samtidig som en skal bygge opp et rikt trosopplæringsarbeid. Fra Åsen rapporteres det at de frivillige organisasjonenes barne- og ungdomsarbeid sliter, og at en blant annet savner noen til å drive barnekor.

Kirker og kirkegårder

Åsen menighetsråd trekker fram at de har ”en velholdt kirke og kirkegård”, og Frosta menighetsråd sier at de har ”en fin kirke med mye funksjonelt og godt teknisk utstyr” og ”en velstelt kirkegård”.

Vi har sett vakre kirkegårder med rette grusganger og pen beplantning. Kirka er ”annerledeshuset”, det vakreste rommet i bygda. Kirkegårdene er ”Gudshagen”.

Vi gleder oss med Frosta menighet over en testamentarisk gave på vel kr 775.000 som har blitt brukt til et stort, flott flygel og nytt lyd- og lysanlegg. I Åsen kirke har kirketjener Jens Undlien bla laget en genial og fleksibel løsning i kortrappa etter at klokkestolen ble fjernet. Her kan det med enkle håndgrep både være rullestolrampe og trapp! Åsen menighet har også planer for ny trapp og rullestolrampe ute, og dessuten et ønske om automatisk ringeanlegg for kirkeklokkene.

I møtet med kommuneledelsen i Levanger kommune, kom det fram at de i forbindelse med ny reguleringsplan vil se på parkeringsforholdene ved Åsen kirke.

Ved Frosta kirke står det et slitent redskapshus, - på andre siden av veien for kirka, ved Wangberg gartneri. Nytt garasjehus eller redskapshus med toalett og pauserom for kirkegårdsarbeiderne, krever planlegging og investering fra kommunens side. Det trenges en helhetlig plan for hele området, som også for eksempel inkluderer kirkestua.

Økonomi

Fra Åsen meldes det som en utfordring at det er for lite penger til å få til noe utover det lovbestede. På Frosta er økonomien preget av at de har et akkumulert underskudd.

Frosta kommune har lovt å se på dette forholdet sammen med fellesrådet.

Ellers sliter trosopplæringa med at de nå, etter at forsøksperioden er slutt, mottar nesten bare 1/3 av statlige midler i forhold til tidligere.

Samarbeid med kommuneledelsen

Det er god dialog med kommuneledelsen både på Frosta og i Levanger. Kommuneledelse og kirke ønsker at det gode samarbeidet skal fortsette. Prostistyret med sin administrasjon gjør et meget solid arbeid. De driver et pionerarbeid som vil komme Den norske kirke til nytte når det nå arbeides med en ny kirkeordning.

En viser ellers til protokollen når det gjelder enkeltheter i relasjonen kirke/kommune.

Takk

En varm takk til alle for en flott visitas!

Visitasen har vist oss to menigheter med stor aktivitet og vilje til å nå alle. Det er viktig nå å konsolidere det dere har, og kvalitetssikre aktiviteter og tiltak som er etablert, framfor å skape nye, og utvide aktiviteten.

Det er noen vi vil takke og nevne spesielt.

Sokneprest Gustav Danielsen: Takk for engasjement og stor arbeidsinnsats.

Dette særpreger deg. Jeg tror ditt engasjement er til inspirasjon for de andre ansatte og frivillige medarbeidere.

Takk til diakonene! Else Lundsgård Danielsen og Brit Hyldmo Stavseth og dessuten ”gammeldiakonen” Åse Nordmann. Det er mange som får oppleve meningsfulle fellesskap på grunn av det dere gjør.

Takk til trosopplærer Snorre Trefjord, som trofast bygger videre på trosopplæringsarbeidet, til tross for at dere nå har mye mindre av økonomiske midler enn under forsøksperioden.

Organistene, Gudlaug Reinaas og Hans Melhus: Dere forvalter det ”usynlige sakrament” som musikken utgjør. Takk for deres tjeneste som inkluderer svært mange!

Vi retter en stor takk til kirketjener Jens Undlien for stort engasjement og hjerte både for kirkehus og kirkegård i Åsen, og til kirketjener Selmar Greistad for stor innsats og engasjement på Frosta.

Takk til daglig leder Olav Skogen og Jann Karlsen, som har vært fungerende administrasjonssjef denne uka. Arbeidet dere gjør på det administrative plan er kanskje ikke det som legges mest merke til utad, men det er enormt viktig at rammevilkårene for tjenestene i menighetene er gode og forutsigbare. Derfor en takk for velorganiserte menigheter.

Takk til menighetsrådslederne, Svanhild Enstad, Åsen og Arne Myrholdt, Frosta.

Takk til dere som har sittet i menighetsråd! Noen forlater nå rådet når denne valgperioden er over. Det gjør inntrykk å høre at dere som går ut, ikke blir ”gjerrasløs” Nei, nå er tiden inne for å ta et tak i fotballgruppa, eller fortsette i diakoniutvalget eller sanitetsforeninga.

Dette forteller noe om hvor sammenvevd innsatsen fra de frivillige er i menighet og lokalsamfunn. En tar ansvar over alt. Men det er og viktig allerede nå å si en stor takk til

dere som også stiller til valg igjen for en ny periode. Å bevare kontinuitet er umistelig når vi skal sette opp medlemslistene i våre menighetsråd.

En stor takk til alle dere frivillige medarbeidere som vi ikke kan nevne med navn – dere er så mange - , men som kirka ikke kan klare seg uten. Vi har møtt dere overalt hvor vi har vært. Takk til dere unge fra Kulturskolen som har bidratt med sang og musikk. Det har en stor verdi når vi samles!

Til sist en takk til prost Nils Age Aune og rådgiver Vigdis Aanderaa Aakre som har vært med disse dagene og gitt sine gode og verdifulle bidrag.

Gud velsigne Åsen og Frosta menigheter